

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנשי חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קלו

יום חמישי
ערב שביעי של פסח
כ' בניסן התשע"ו
שנת ה'קהל

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

נזהרים בזה מכל החוגים. אם כי הרבי נהג להקל
בזה גם בשנים האחרונות.

שו"ע אדמוה"ז שם. שו"ת אדמוה"ז ס"ו, ס"ו, ס"ו וס"ו. כ. ובשו"ת
צמח צדק יו"ד ס"ו ריח (לח, סע"ד) מביא בשם אדמוה"ז "יש לו
צד ליישב מנהג העולם המקילים בחדש...", ומסיק "ומ"מ ודאי
שכל יר"ש יחמיר לעצמו...". בקובץ 'היכל הבעש"ט' (ז) תמוז
תשס"ד עמ' סו, נדפס 'בירור כללי בעניין איסור 'חדש' בחו"ל
ומנהג החסידים בזה" ושם מסכם ארבע פסיקות שונות מאדמוה"ז
בזה, והביא שאדמו"ר מהורש"ב נוהר מ'חדש' (אולי במצבים
מסויימים), ובשם הרה"ח ר"ל שיח"ל גרונר מסר, שהרבי לא הקפיד
בזה. ואכן בדורות האחרונים לא נוהרו בזה, עד שבשיחת אחש"פ
תש"מ (הנחת הת' בלתי מוגה, סעיף עז) נאמר "בפועל אין נוהרין
בזמננו ב'חדש", אף שאומר שאם ימצא מי שנוהר בזה כיום,
תע"ב. ולימד זכות על כך, עיי"ש. אבל כיוון שבשנים האחרונות
'איכשר דרא' בעניין זה, הרי לכאורה כעת גם עלינו להיזהר בזה
(וגם אם ברור שהרבי המשיך להקל בזה גם בשנים האחרונות, הרי
כבר כתב אדמוה"ז "שמגדולים בהנהגתם אין למדין אלינו בדינים
הנגלות לנו באו"ה כשר ופסול" (מאה שערים' עמ' 78. וראה מה
שצין ע"ז בס' מגדל עז עמ' שעה)). ובפרט בחדש מחול"ל שנכנס
לארה"ק, ראה בהנסמן לעיל הערה 16.

יכולה לכסותו. מריטת שער הגבות, הריסים
והרגליים אינה נחשבת תספורת.

שהחיינו: נוהגים שאין מברכים שהחיינו (מלבד
על פדיון-הבן ובכל דבר שעלולים להחמיץ) בימי
הספירה. אך בשבת ובל"ג בעומר - מברכים.
מלאכה: נוהגים אנשים ונשים שלא לעשות
מלאכה כל ימי הספירה משקיעת החמה ואילך,
עד לאחר הספירה (וזו סיבה נוספת שגם הנשים
יספרו ספירת-העומר).

איסור 'חדש': אסור לאכול 'חדש' אף בזמן הזה
עד תחילת ליל י"ז [ובחו"ל - ח"י] בניסן⁶⁸. יש
מחלוקת גדולה בפוסקים אודות תבואת חו"ל⁶⁹
(ובפרט כשהגיעה לאה"ק⁷⁰). המנהג העתיק בין
חסידי חב"ד היה להיזהר מ'חדש'⁷¹, וכיום רבים

68) שו"ע אדמוה"ז ס"ו תפט סכ"ט.

69) שם ס"ל. שו"ת צמח-צדק יו"ד ס"ו שגב. אנציקלופדיה
תלמודית ערך 'חדש' (כרך יב, טור תרכב).

70) ראה המובא באנציקלופדיה שם ע"י ציון 89.

71) ה'עולם' האשכנזים נהגו להקל בזה מדורי-דורות, אך בימי
אדמוה"ז כבר היו רבים, ובפרט מהחסידיים, שהחמירו בזה (עין

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

אין עתה הזמן לבחור בעבודת הבירורים

מדוע ייבחנו משיח דווקא בעניין הריח שבנו, ומה בין ריח הקרבנות לריח הקטורת? • בדורות אלה, לפני ביאת המשיח – אין לעשות חשבונות איזו עבודה מועילה יותר • משיח יגלה אלוקות בלי גבול, ולכן גם העבודה צריכה להיות ללא כל הגבלות • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. ביאור העניין:
איתא בזה"ר⁴, שהריח שבחוטם הוא עצם החיות. ובוזה גופא ישנם ב' מדריגות, שהם ב' הנקבים – "פרדשקא" בלשון הזהר – שבחוטם, הנקב הימני והנקב השמאלי, והנקב השמאלי הוא עצם החיות ממש. וזוהי מדריגת "מורח ודאין" שבמשיח. ומבואר בחסידות⁵, שהחילוק בין שני ה"פרדשקא" הוא על דרך החילוק בין ריח הקרבנות, שהם בבחינת נקב הימני, לריח הקטורת, ובפרט קטורת יום הכיפורים, שהוא בבחינת נקב השמאלי.

והעניין בעבודה:
עניין הקרבנות הוא עבודה נעלית ביותר, כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה וכמה מאמרים, ובפרט בהמשך ההסתלקות⁶, במעלת עניין הקרבנות, ש"רזא דקורבנא עולה עד רזא דאין סוף"⁷, וקרבנות הם עניין קירוב הכוחות והחושים⁸. ואף-על-פי-כן, אין מעלתם מגעת למעלת הקטורת,

א. בנוגע למשיח איתא¹ ש"מורח ודאין". ואין זה סתם סימן בעלמא, אלא זהו אחד מהעניינים העיקריים של משיח. ולכן מצינו בגמרא² בנוגע לשמעון בר כוזיבא, שאפילו גדולי התנאים סברו שהוא הוא זה שמצפים לבואו³, ואף-על-פי-כן, בשעה שבחננוהו בעניין "מורח ודאין", וראו שעניין זה חסר בו, ידעו בוודאות שאינו, אף שכל שאר המעלות היו בו. ולכאורה צריך ביאור: מדוע נוגע כל כך עניין "מורח ודאין"?

הן אמת שנאמר בתנ"ך³ על משיח ש"לא למראה עיניו יפוט ולא למשמע אזניו יוכיח", אלא "והריחו ביראת הוי", "דמורח ודאין", אבל במה עניין זה הוא עיקרי שנוגע ביותר, שבלעדיו – גם אם ישנם כל העניינים האחרים – אין זה ולא כלום? והרי מצינו שהסנהדרין ישבו בלשכת הגזית, ודנו דינים למראה עיניהם ולמשמע אזניהם, ואף-על-פי-כן היה זה בפירוש דין אמת לאמתו, ובאופן ד"והוי" עמם שהלכה כמותם⁴, שכפי שהם פסקו למטה, כך פסקו גם למעלה, אף-על-פי שפסק הדין היה רק למראה עיניהם ולמשמע אזניהם! ואם כן, מהו ההכרח שהמשפט של משיח יהיה באופן של "מורח ודאין" דווקא?

(1) סנהדרין צג, ב.
(2) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ג.
(3) ישעי' יא, ג.

(4) ח"ג קל, ב (באד"ר). וראה ד"ה והניף תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 32). וש"ג.
(5) ראה המשך תער"ב ח"א פרכ"ב. ועוד.
(6) המשך באתי לגני ה'ש"ת פ"ב (ס"ה ה'ש"ת ע' 113). פי"ח (שם ע' 153).
(7) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.
(8) ראה ספר הבהיר סי' מו (קט). זח"ג ה, רע"א. של"ה במסכת תענית שלו ריא, ב. פע"ח שער התפלה פ"ה. בחיי ורמב"ן ויקרא ט, א.

הכוסות צריכה להיות באופן ודאי וברור, וכאמור, שע"ז מקרבים הגאולה העתידה".

גם לאחר ארבע הכוסות אפשר לומר 'לחיים', ופשיטא – [שכל זה יהיה] באופן של זהירות משכרות, חס'ושלום, היפך הציווי והיפך הרצוי, על-ידי זה שייקח כוסות שלפ"ע ערכו, או שישתה רוב כוס וכיוצא בזה³⁹.

בשמחת-תורה ובאחרון-של-פסח היו מנגנים את הניגון 'הָאֵפ קְאָזְאָק'⁴⁰ של הרה"ק הסבא משפלה נ"ע.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה נוהג באחרון-של-פסח להורות שירקדו "ריקוד של משיח" ("משיח'ס טאַנץ"), והיו פעמים שגם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הורה כן.

שבת קודש, פרשת אחר

כ"ב בניסן, אסרו-חג⁴¹

"אסרו חג' זה, שחל בשבת – אין בו חמץ כלל⁴², והסעודות דשבת הן באכילת מצה דווקא, שבזה ניכר יותר ההמשך והשייכות לחג הפסח⁴³. קבלת שבת מתחילים ב'מזמור לדוד'. אומרים כל חרוזי 'לכה דודי' וכו'⁴⁴. אומרים 'כגוונא'.

(39) 'התועדות' תשמ"ח ח"ג עמ' 173.

(40) ספר-הניגונים ח"א, ניגון כד. הטעם משום שזהו ניגון של שמחה וניצחון, שהן נקודות המועדים הללו ('המלך במסיבו' ח"א עמ' קנו). וכן מפני שה'סבא' עסק בפדיון שבויים, השייך לחג הפסח, 'זמן חירותנו' (שם ח"ב עמ' קלו).

(41) בחו"ל – אחרון-של-פסח. מהדרין לאכול 'שרויה' בסעודות הלילה והיום. בנטילת מים אחרונים – שוב מעבירים המים על השפתיים כבכל השנה. בשחרית מוציאים שני ס"ת (ואומרים י"ג מידות פ"א, רבש"ע וכו'). בראשון קוראים לז' עולים בפ' ראה "כל הבכור", ח"ק, ובשני 'מפטיר' כדאמור. הפטרה "עוד היום...". הזכרת נשמות. מוסף. אחרי מנחה – סעודת משיח. למחרת – אסרו-חג.

(42) בספר 'פסח שחל בשבת' עמ' קצו נקבצו הדעות בדבר אכילת חמץ שהיה כלול בשטר המכירה בשבת זו. ומדברי אדה"ז (סי' שי ס"ד) משמע שאין בחמץ זה איסור מוקצה. ומכל מקום, בפועל, כדי שלא לערב חמץ בכלי הפסח, נמנעים מזה לגמרי.

(43) סה"ש תנש"א ח"א עמ' 436 הע' 1.

(44) ספר המנהגים עמ' 26. בקונטרס 'בירורי מנהגים – שבת' להר"ש שי' פרידמן עמ' 35. דן בשאלה אם לומר 'גם בשמחה' או 'גם ברינה'. ולכאורה כיוון שמדלגים ה' מומרים ומתחילין 'מזמור לדוד' כיוון שקבלת שבת' שייכת ליום שיש (גם אם היא נאמרת בלילה, ראה ס' המנהגים בהערות ריש עמ' 27. וראה

מוסיפים בסעודה, כיוון שהיום 'אסרו-חג'⁴⁵. נוהגים להניח את המצה של עירוב תבשילין ללחם-משנה בכל סעודות השבת, ולבצוע עליה בסעודה שלישית⁴⁶, כי דבר שנעשתה בו מצווה אחת, ראוי לעשות בו מצווה אחרת⁴⁷. גבאי בתי-הכנסת יזכרו לגלול מבעוד-מועד את ספר-התורה לקריאת השבת, פרשת 'שמיני'. הפטרה: "הלא כבני כושיים וגו'" (עמוס ט, ז טו)⁴⁸.

מנחה: אין אומרים 'צדקתך'. בשבת זו עדיין אין אומרים פרקי אבות⁴⁹.

מנהגי ימי הספירה:
נישואין: אין נושאים נשים בין פסח לעצרת, לפי שהם ימי דין ומתאבלים בהם על עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בימים אלו⁵⁰.

בדבר נישואין בל"ג בעומר – משנה אחרונה⁵¹ ומעשה רב⁵² שעושים גם כליל ל"ג בעומר.

בדבר נישואין בשלושת ימי הגבלה⁵³ – בשנים

בסידור הרב ראסקין עמ' רנ מאגרות הרמ"ז על קביעות זו, למה לא נשנה תיבה אחת מסיבה זו, ונאמר 'בשמחה'.

(45) לוח 'דבר בעתו', ע"פ שו"ע אדה"ז סי' תכט ס"ז.

(46) ראה בישיחה לעיל ע"י ציון 32, ש"ממשיכים" את סעודת משיח גם היום.

(47) שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ז סכ"ה.

(48) ספר המנהגים עמ' 33.

(49) ע"פ לוח כולל-חב"ד. כנראה – כדי להשתוות לבני חו"ל המתחילים לומר פרקי אבות בשבת הבאה [לקוטי שיחות ח"ז עמ' 303, 'התקשרות' סוף גיליון מ"ה. וראה גם סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 485, שוה"ג הא' להערה 66; ביאורים לפרקי אבות מהדו"ק עמ' 2; שיחת ש"פ ואתחנן תשמ"א, הנחה בלה"ק סכ"ו] וכן מנהג הספרדים. ודלא כמנהג האשכנזים כמ"ש בפשיטות בלוח עץ-חיים, בס' 'בין פסח לשבועות' עמ' קסב ובלוח 'דבר בעתו', לומר פ"א בשבת זו.

(50) שו"ע אדמו"ר סי' תצג ס"א.

(51) שיחות קודש תשל"ז ח"א עמ' 703, שערי הל' ומנהג ח"ה עמ' קז.

(52) בליל ל"ג בעומר תשמ"ט – התועדות תשמ"ט ח"ג עמ' 178. ודלא כמ"ש באג"ק כרך ח, עמ' שיח.

ישתדלו לגמור את החופה והסעודה לפני ליל ל"ד, אך אם אירע שנתאחר הסעודה, וי"א אף החופה, יכולים לעשותה בלילה – 'בין פסח לשבועות' עמ' רעה, נטעי-גבריאל הל' פסח ח"ג עמ' ריז וש"ג.

(53) כצ"ל ע"פ שו"ע אדמו"ר שם ס"ה. ראה אג"ק ח"ט עמ' מו וב'התקשרות' גיליון תסד, עמ' 19.

ובפרט למעלת קטורת יום הכיפורים, פעם אחת בשנה, שאז היתה הקטורת "דקה מן הדקה".⁹

וביאור החילוק בין קרבנות לקטורת:¹⁰

בעניין הקרבנות – ישנם כמה וכמה הגבלות: נוסף על ההגבלה שהקרבן צריך להיות ממין הטהור דווקא,¹¹ הרי במין הטהור גופא – צריך הקרבן להיות "מן הבהמה"¹², ולא מן החיה, וגם במין הבהמה גופא ישנם כמה הגבלות.

מה שאין כן בקטורת – אין כל הגבלות אלו, שיכולה להיות גם מן הטמא, ואדרבה, הסדר הוא דווקא באופן זה, שאחד מסממני הקטורת הוא "מור", שהוא מין טמא,¹³ ומין זה גופא צריכים להפוך לקדושה.

וזהו תוכן עניין "מורח ודאין" – בדוגמת נקב השמאלי וריח הקטורת – שנוטלים אפילו מין טמא, ופועלים בו בירור ועלייה לקדושה.

ג. ועבודה זו – שייכת לזמן שלפני ביאת המשיח דווקא: בדורות הראשונים – לא היו זקוקים לעבודה זו. אז היה אפשר לילך בסדר מסודר בעבודת הבירורים (כפי שמצינו בימי עזרא, שהשאירו את המובחרים בבבל כו¹⁴), כי מכיוון שהיה עדיין די זמן, היו יכולים לברור ("פאנאנדערקלייבן זיך") בסדר מסודר ובהגבלה, בחשבון שעליפי טעם ודעת. ולכן היו דיני הסנהדרין למראה עיניהם ולמשמע אזניהם בלבד.

מה שאין כן עתה, שהנה זה עומד אחר כתלנו¹⁵, וממתין על עבודתנו, עד שנסיים את עבודת הבירורים – אין זמן לברור בסדר מסודר כו', וכמו שכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע¹⁶, ש"אין אנו יודעים מה קרוב ומה רחוק ("אין גו' אתנו יודע

(9) יומא מג, ב (במשנה).

(10) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ב ע' כקג. וש"נ.

(11) ראה מנחות ה, ב ואילך. רמב"ם הל' איסורי מזבח פ"ב ה"י פ"ה ה"ט.

(12) ויקרא א, ב.

(13) ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"א ה"ג ובהשגת הראב"ד שם. תו"א מג"א צט, א. לקו"ת נשא כב, ד. ובכ"מ.

(14) ראה קידושין ט, ב ובפרש"י. וש"נ.

(15) שה"ש ב, ט.

(16) אנ"ק שלו ח"א ע' רסו. וש"נ (נעתק ב"מבוא" לקונטרס

ומעין ע' 22).

עד מה"17). . . שלא יש עתה סדר והדרגה באופני הבירורים. . . ולכן אנחנו מצדנו אין אנו יכולים וגם אין רשאים, בזמן הזה בפרט, לברר מה שקרוב או רחוק על-פי שכלנו – פאנאנדערקלייבן זיך – כי אם מה שאנו מוצאים שצריך תיקון ("והוי' אנה לידו"¹⁸) צריכים אנחנו להשתדל בכוחות עצמות", כלי שום חשבונות.

עתה אין זה הזמן לעשות חשבונות – שדבר פלוני אינו ענינו, כיון שגם מי שהוא פחות ממנו יכול לעשות זאת, ואילו הוא ענינו לעסוק בעניינים נעלים יותר דווקא... אבל בשעה שנמצאת "אבידה בבית הקברות" – טוען הוא שהוא "כהן גדול", או שהוא "זקן"¹⁹ ואינה לפי כבודו!...!

על כך אומרים לו, שעתה הוא זמן עבודת הקטורת – שהכהן גדול עצמו נוטל את ה"מור", ועוסק בו כדי להפכו לקדושה.

– בקטורת גופא ישנה מעלת הקטורת של יום הכיפורים, שהיא "דקה מן הדקה", דהיינו שלאחרי הבירור שבכל השנה צריך להיות בירור שני בערב יום הכיפורים; אבל בכללות שניהם עניין אחד: בירור בלא חשבונות, אפילו מן הטמא, שהרי ה"מור" היה לא רק בקטורת יום הכיפורים בלבד, אלא גם בכל השנה, ועל דרך לשון הכתוב²⁰: "ששה חדשים בשמן המור". וכמדובר לעיל²¹, שצריכים לפעול גם עם הבן הרשע, וגם עם מי שהוא למטה גם מהרשע,

– שהרי הרשע יודע על כל פנים אודות עניני יהדות, אלא ששואל "מה העבודה הזאת לכם"²². ולאמתו של דבר, הרי זה גופא ששואל, מורה שיש לו שייכות כלשהי; העניין נוגע לו על כל פנים במדה כזו שישאל עליו.

ועל דרך המבואר בכמה מקומות²³ בעניין ג' הסוגים "שור" "כשב" ו"עז", שמי שהוא בבחינת "שור", אף שהוא "שור נגח", מכל מקום, הא גופא שהוא "נגח", הרי זה מורה שהעניין נוגע לו, מה

(17) תהלים עד, ט.

(18) משפטים כא, ג.

(19) ראה ברכות יט, ב. וש"נ.

(20) אסתר ב, יב.

(21) שיחת ליל ב' ד' חג הפסח ס"ז ואילך (לעיל ע' 259 ואילך).

(22) בא יב, כו.

(23) ראה סה"ש תורת שלום ע' 10. קונטרס התפלה פ"ח. ועוד.

בשביעי-שליפסח, להסביר להם את משמעות יציאת מצרים ומסירת-נפשם של ישראל אז לעבור בים כדי להגיע למתן-תורה, מה שהביא את בקיעת הים ועד למתן-תורה, וכדאי ונכון לקשרם עם סעודת משיח, ועל-ידי זה מחזקים קיום העולם וממהרים את קץ הגלות²⁶.

תפילת מנחה: קודם מנחה אין אומרים 'הודו', אלא מתחילים 'פתח אליהו'²⁷.

סעודת משיח²⁸

רבינו הבעל-שם-טוב היה אוכל סעודה שלישית ביום אחרון-שליפסח (בחול) והיתה נקראת אצלו "סעודת משיח"²⁹, משום שביום זה מאיר גילוי הארת המשיח.

בשיחות מוגהות נאמר: "בארץ-ישראל אוכלים סעודת משיח (ושותים ארבע כוסות) בשביעי-שליפסח"³⁰. ובשיחה בלתי מוגהת: "כשחל שביעי-שליפסח ביום שישי עש"ק, יש למצוא אופן המתאים לערוך את "סעודת משיח" בערב שבת, ולהמשיך ולהוסיף – באופן של "כפליים לתושייה" – גם ביום השבת עצמו³¹.

למעשה, מוצע³² להקדים את תפילת מנחה ולעשות את הסעודה³³ בין מנחה לקבלת שבת. אם

(26) לקוטי-שיחות שם, עמ' 217.

(27) ספר המנהגים עמ' 25. לוח כולל-חב"ד.

(28) רוב המנהגים נסמנו ב'אוצר' עמ' רכט ואילך. לשאלה מדוע הרבי ואנ"ש אין נוהגים כאמור בלוח 'היום יום' כב ניסן (וממנו בספר-המנהגים ובלוח כולל-חב"ד) "מהדרין לקדש, אח"כ מתפללים תפילת המנחה, ואח"כ סעודת יו"ט", ראה 'אוצר' עמ' רכח.

(29) דהיינו המשכת עניין משיח, המופיע בארוכה בהפטרת היום, בפנימיות, "דם ובשר כבשרו". לקוטי-שיחות כרך ז, עמ' 273. וראה ב'אוצר'.

(30) סה"ש תנש"א ח"א עמ' 444 הערה 77. וראה גם לקוטי שיחות כרך כב עמ' 218.

(31) התועדויות תשמ"ח ח"ג עמ' 76. **הכוונה במשטות** כפי שהרבי היה משלים התועדויות של יו"ט בשבת שלאחריו, ובפרט כאן שלא תמיד יכולים רבים להשתתף בזה בזמנו.

(32) תודה להרב אליהו של' לנדא שעור לי בנושא זה (הרב יוסף שמחה גינזבורג, עורך הספר).

(33) מפני כבוד השבת, יש להתחיל לפני שעה עשירית, לערך 17:00 (בפרט שסעודה זו היא מנהג, ראה בשו"ע אדה"ז ס' רמט ס"ד ז).

ולאורה חל כאן האמור בהערת הרבי בסה"ש תש"א עמ' 120 הע' 10, שהתועדויות בזמן זה היא בימינו דבר שאינו מצוי, ולכן אין חשש

בזה לפני התפילה, ובאם אין פורסים מפה ומתפללים בזמן הקבוע – יש עוד טעם להקל, ראה פסקי תשובות ס' רלב ס"ג.

אין רוצים לעשות 'פורס מפה ומקדש', יש לסיים אותה לפני השקיעה ולברך ברכת המזון. אחרי ערבית אוכלים סעודת שבת, כככל ליל שבת.

מי שרוצים להמשיך את הסעודה לתוך השבת, יתחילו אותה לפני קבלת שבת, וכשתגיע השקיעה יעשו 'פורס מפה ומקדש'³⁴, דהיינו: מכסים את הפת שעל השולחן, מוזגים כוס ומקדשים (בלי ברכת 'הגפן'³⁵) קידוש של שבת (גם כוס זו נכללת במניין ד' הכוסות), ואז מגלים את הפת וממשיכים בסעודה (בלי ברכת 'המוציא' שוב). בברכת המזון אומרים 'רצה' ואחר-כך 'יעלה ויבוא'³⁶, ואז מקבלים שבת ומתפללים ערבית, ובוה כבר יוצאים ידי חובת סעודת שבת (כשוכם הביתה, אם בני הבית אינם יודעים לקדש – יקדשו להם³⁷, ואם יודעים – יקדשו לעצמם).

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג מנהג קבוע לשנות ד' כוסות בסעודה זו, ארבע כוסות יין, כנגד ארבע כוסות הנחמה שעתידי הקב"ה להשקות את ישראל. מי שקשה לו, ישתה מעט ויוסיף קצת בכל פעם ויחשב לו ככוס נוספת (וראה בהערה)³⁸. וראה 'תורת-מנחם – ספר המאמרים מלוקט', חלק שלישי, עמ' רטז: "באמירת המאמר [ד"ה "והחרים"] הוסיף כאן בתור עניין בפ"ע: ובודאי שכל אחד ישלים ד' הכוסות, וגם אלה שספק אצלם אם שתו כל ד' הכוסות בכוונה זו (שזה שייך לגאולה העתידה) בודאי ישלימו, דשתית ד'

(34) אף שיש בזה בעיות, כי ע"פ גגלה יש מחלוקת אם צריך לברך 'המוציא' אחרי הקידוש, וסיים אדה"ז ע"ז (ס' רעא סו"ס יא) שלמעשה ספק ברכות להקל, אבל "בעל נפש... יפסיק סעודתו ויברך ברכת המזון קודם שיגיע זמן קידוש היום", וכש"כ ע"פ קבלה שזהו "היפוך הצניעות" (כמ"ש בכף החיים שם ס"ק כו), ורבותינו בעצמם לא נהגו בזה, אך הנהיגו זאת בין החסידים (כמובא בס' המנהגים מנהגי ר"ה עמ' 57), בשל חשיבות התועדות. ומה שמנע זאת הרבי מאז הבלבול שאירע בהתועדות יום ב' דר"ה תשד"מ (ראה 'רישומה של שנה' דאו, עמ' 51), אינו נוגע למקומות שבהם הדברים נעשים בסדר הנכון.

(35) כיוון שכבר בירכו כדי לשתות חלק מד' כוסות, ראה שוע"ר שם.

(36) ראה בשו"ע אדה"ז סו"ס קפת, במהדורה החדשה הערה קנד וש"נ.

(37) שו"ע אדה"ז ס' רעג ס"ו.

(38) שיחת שבת מבה"ח אייר תשי"ז (תורת-מנחם ח"ט עמ' 354).

מאיך ראה בשיחת אחש"פ תשמ"ה ס"ג, שצ"ל ד' כוסות מלאים דווקא, הובא ב'אוצר' שם עמ' רלג, עיי"ש. ואולי כל זה כשאפשר.

("פיקודי ה' ישירים משמחי לב"), נגלה דתורה ופנימיות התורה.¹⁶

ליל קריעת ים סוף: בליובו אויטש נייעוירים כל הלילה, עוסקים בלימוד תורה¹⁷ [ומתוועדים]. הנייעור כל לילה זה וכיו"ב - אין צריך לקרוא קריאת שמע שעל המיטה¹⁸.

* בלקוטי שיחות¹⁹ נזכר אודות "אמירת שירת הים שבביעי שליפסח בשמחה עצומה" (אס"כ לא נתפרש מת). והרי כן הוא מנהג ישראל בהרבה קהילות. וראה ב'המלך במסיבו'²⁰ שמזכיר הרבי את המנהג בארץ ישראל לילך לשפת הים [והרי שם הוא עיקר אמירת שירת הים!] ולשמוח בשירה וריקודים, ומקשר זאת למנהגנו להיות נייעוירים כליל זה.

בשם אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נמסר, שבביעי שליפסח "הישיבה כשהיא לעצמה (=להישאר ער, נוסף על הלימוד) היא גם כן עניין". שחרית: חצי הלל. קדיש תתקבל. שיר של יום. מוציאים שני ספרי תורה, שלוש עשרה מידות (פעם אחת), ריבונות שלי עולם, ואני תפילתי, בריך שמיה וכו'.

קריאת התורה: בספר הראשון קוראים לחמישה עולים בפרשת בשלח: "ויהי בשלח... ה' רופאך". הנה המילים הנאמרות בנגינה מיוחדת כנהוג,

16) סה"ש תנש"א ח"א עמ' 436 בהערה. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ריח (ומצייץ לס' הלכות החג בחג' עמ' 190).

כמה נקודות בנושא (מתוך קובץ 'התהלוכה' בהוצאת צא"ח נ"ה, ערב שבועות תש"ס). משיחות לא מוגהות: אין לחפש תירוץ להשתמש מזה (ב' דחה"ש תשד"מ); לקחת עמו רק את "בניו שהגיעו לחינוך" ולא את כל בני ביתו (שם); יש זכות מיוחדת לאלה שהלכו למקום רחוק דווקא (ב' דחה"ש תשמ"ג); מכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך (ב' דחה"ש תשכ"ח); לא להסתיר מניין באים, בשליחות הרבי, לדבר בהרחבה ושלא להתפעל מאף אחד (אם כי יש להיזהר שלא לפגוע באף אחד, ודברי חכמים בנחת נשמעים) (ש"פ ניצבים תש"ז); כשאין מניחים לדבר, אין צריך להתפעל ולהתייאש, אלא צריך למצוא עצות ותחבולות שירשו לו לדבר (אחש"פ תשי"ב); בכל מקום ומקום שאליו מגיעים, אומרים ד"ת מתורת החסידות (תשד"מ), עניינים קלים (ר"ד ו' טבת תשי"ב); יש לשמח יהודים, ולעוררם בכל ענייני יהדות, כולל חיזוק האמונה בבית המשיח (תשמ"ו).

17) ספר המנהגים, שש"פ. 'אוצר עמ' ריד.

18) משא"כ בלילה רגיל - ראה סה"ש תרצ"ו עמ' 1, תש"ב עמ' 100.

19) ח"ז עמ' 270 ואילך.

20) ח"ב עמ' קכט.

לפי שתי הנוסחאות שהביא ב'אוצר מנהגי חב"ד'²¹, רובן בפסוקים שיש בהם שם ה', והחילוקים ביניהן נכנסו כאן בסוגריים מרובעים: מימינם ומשמאלם (השני), ויאמינו בה' ובמשה עבדו, סוס ורוכבו רמה בים, [זה א"ל ו'אנוהו] אלוקי אבי וארומנהו, ה' שמו, ימינך ה' תרעץ אויב, נורא תהילות עושה פלא, [נהלת בעוז אל נווה קדשך], עד יעבור עם זו קנית, ה' ימלוך לעולם ועד, [הלכו ביבשה בתוך הים, ותען להם מרים...] סוס ורוכבו רמה בים].

בעת קריאת שירת הים - עומדים²². מניחים את הספר השני על הבימה ואומרים חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר "והקרבתם" כבכל ימי חול המועד (גם בשעת הדחק²³ אין להעלות קטן למפטיר). הפטרה "וידבר דוד"²⁴.

הזכרת נשמות²⁵: רבותינו נשיאנו נהגו לאחוז בעץ החיים של ספר התורה בעת אמירת יזכור. מי שהוריו בחיים, יוצא מבית הכנסת בזמן הזכרת נשמות. אָבֶל (רח"ל) בשנה הראשונה לפטירת אביו או אמו, נשאר בבית הכנסת אך אינו מזכיר נשמות. בהזכרת נשמות אומרים "בן פלונית".

אומרים 'אב הרחמים'. גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר זאת (ויש לקרוא לנמצאים בחוץ לחזור לבית הכנסת לאמירה זו). אשרי. יהללו. תפילת מוסף.

צבאות ה': בשנת תש"מ הורה הרבי לערוך כינוסים ומסיבות לילדי ישראל שלפני גיל מצוות (בנים לעצמם ובנות לעצמן) בארץ הקודש ובחול

21) עמ' ריז.

22) ספר המנהגים. אדמו"ר מהורש"ב עמד כשפניו אל הס"ת, כמובא ב'רשימות' חוברת ה, עמ' 25, וכן נהג הרבי. אבל ב'היום יום' העתיק זאת רק בקשר לעשרת הדברות, ולא לשירת הים. וכנראה פרט זה אינו הוראה לרבים.

23) ע"פ 'התוועדות' תשמ"ה ח"ד עמ' 2334, 'שערי הל' ומנהג' או"ח ח"ב ס"ע רפב.

24) שו"ע אדה"ז סימן תצ סעיף יג. לוח כולל חב"ד.

25) המנהגים ומקורם - ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול תשרי עמ' רכא ואילך. בלבוש ס' תצ ס"ט ז"ה מה, כתב הטעם שמוזכרים נשמות ביום אחרון דפסח וכו' משום שקוראים בו "כל הבכור" שבו נאמר "איש כמתנת ידו". ואין טעם זה מועיל למנהג זה בא"י, שאין נוהגין בה יו"ט שני. והנה בסעודת חג השבועות תשכ"ט ('המלך במסיבו' ח"א עמ' שכא) נשאל הרבי מדוע מאחרים תמיד את הזכרת נשמות ליום האחרון של החג, וענה "כיוון שהיה עניין של צער, דוחים זאת לבסוף". וטעם זה פשוט ומתאים גם למנהג א"י (תודה להרב מ"מ ש" לאופר).

שאיין כן מי שהוא בבחינת "עז", שאין הדבר נוגע לו כלל.

ועל דרך זה בענייננו, שהסוג החמישי, שהוא למטה גם מהרשע - הם אלו שאפילו אינם שואלים כלל, כיון שכל העניין אינו נוגע להם, לפי שאינם יודעים ואין להם שום שייכות כלל לענייני יהדות. וכמדובר לעיל, שסוג זה הוא כנגד ג' קליפות הטמאות לגמרי, כיון ש"נר הוי' נשמת אדם"²⁴ שבהם אינו מאיר, כמו שכתוב²⁵ "נר רשעים ידעך", ועד ש"חתיכה עצמה נעשית נבילה"²⁶. ואף על פי כן, הרי העבודה הנדרשת לפני ביאת המשיח היא - להתעסק גם עם אלו שמצבם הוא באופן ד"נר רשעים ידעך".

ד. והטעם שהעבודה באופן זה היא קודם ביאת המשיח דווקא - הרי זה מצד עניין "מורח ודאין" שנאמר במשיח, "והריחו בירת הוי' ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח": "מראה עיניו" ו"משמע אזניו" - הם הגבלות, ואילו משיח - יגלה אלקות בכל מקום בלי שום הגבלות, לא רק ב"מראה עיניו" - "ארץ אשר גו' עיני הוי' אלקיך בה"²⁷, אלא באופן ד"ופרצת ימה וקדמה גו"²⁸, בלי שום הגבלות. ולכן גם ההכנה למשיח צריכה להיות באופן הנ"ל - שכל עניין הבא ליד יש לעסוק בו (כנ"ל בארוכה).

וזהו הטעם שרבותינו נשיאנו בדורות האחרונים בכלל, וכ"ק מו"ח אדמו"ר במיוחד, השקיעו עצמם כל כך ("האָבֶן זיך אויף אַזוי פיל פאַרלייגט") והשתדלו שיפעלו עם כל בני ישראל, גם עם אנשים פשוטים ועניינים פשוטים, וללמוד עמם "אל"ף בי"ת" כפשוטו, ו"אל"ף בי"ת" של יהדות, ולא הסתפקו בכך, אלא תבעו שבה בשעה שמתעסקים בלימוד "אל"ף בי"ת" עם הזולת, יקרבוהו באותה שעה לא רק ל"מים" סתם, אלא גם ל"מעין", דהיינו לפנימיות התורה -

כי מכיוון שענינו של משיח הוא שיגלה פנימיות

24) משל"כ, כו.

25) שם יג, ט. ועוד. וראה לעיל ריש ע' 260. וש"נ.

26) חולין ק, א. וראה תו"מ ח"ב ע' 223. וש"נ.

27) עקב יא, יב.

28) ויצא כח, יד.

התורה לכל, בלי שום הגבלות, "ופרצת ימה וקדמה גו", והרי כל הגילויים דלעתיד תלויים "במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"²⁹ - צריכים גם עתה להתעסק בעניין "פוצו מעינותיך חוצה"³⁰; תחלה ב"חוצה" הפרטי, ולאחרי זה גם ב"חוצה" שחוצה הימנו. ויש לעשות זאת ללא שום חשבונות והגבלות שעל פי טעם ודעת, ועניין "פוצו מעינותיך חוצה" יביא ל"קאתי מר"³¹. [כ"ק אדמו"ר ציווה לנגן "ניע זשוריצי", "ממצרים גאלתנו"].

* * *

ה. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר³²: כשיבוא משיח, "וועט מען זיך כאַפּן פאַרן קאַפּ און שרייען געוואַלד" [=יתפסו בראש ויצעקו 'אבוי'] - זה עתה היה זמן שיכלו לפעול בו הרבה כל כך, ולא עשו זאת! והיינו, שלאחרי ביאת המשיח יהיו "שנים אשר גו' אין גו' בהם חפץ"³³, ואילו זמן העבודה ("ימים שיש בהם חפץ") הוא עתה דווקא. אלא שעתה אין מרגישים את מעלת העבודה, ולכן לאחרי ביאת המשיח, כשתתגלה מעלת עניין העבודה - אזי יצטערו ("עס וועט פאַרדריסן") על כך שלא פעלו קודם לכן.

ועל פי זה, הרי אף שעתה הוא העלם ואין מרגישים עניין זה, מכל מקום, זה גופא שיודעים שבקרוב יבוא הזמן שבו יצטערו על העדר העבודה - הרי ידיעה זו גופא צריכה להוסיף נתינת כוח בעבודה, שלא להסתפק בהנהגה שעד עכשיו, וגם לא בהוספה על זה "כהנה וכהנה"³⁴, שהרי ככל שיוסיף בעבודתו - יהיה הכול בהגבלה; אלא העבודה צריכה להיות באופן של בלי גבול, מצד יחידה שבנפש, דהיינו עבודה במסירות נפש³⁵.

29) תניא רפל"ז.

30) משל"ה, טז. וראה תענית ז, א.

31) אגה"ק דהבעש"ט - כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.

32) ראה סה"ש תש"ב ע' 9. לקו"ד ח"א קלג, ב (נעתק ב'היום יום' ג מנחם אב). וראה גם מכתב י"ב טבת שנה זו (אג"ק ח"ד ע' רסד).

33) קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב.

34) ראה סנהדרין כא, א.

35) ראה לעיל ע' 335. וש"נ.

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי,

כ"א בניסן, שביעי־של־פסח

נר יום־טוב: מנהגנו להקדים לכתחילה את ההדלקה בערב יום־טוב כמו בערב שבת¹.

מי שלא הדליקה קודם השקיעה, תדליק לפני הקידוש מאש שהודלקה לפני החג.

מברכות 'להדליק נר של יום־טוב'. אין מברכים 'שהחיינו' לא בהדלקת נרות ולא בקידוש².

הכנות לשבת: אחר הנחת עירוב תבשילין⁴ מותר לעשות צורכי שבת בשביעי של פסח בעוד

היום גדול, שעדיין ראוי ליהנות מהם ביום־טוב עצמו, וההטמנה תיעשה בזמן שיהיה אפשר

להתבשל היטב מבעוד יום⁵ וצריך שיהיה העירוב קיים עד גמר כל מלאכות שבת. ומשתדלים לסיים

את כל המלאכות בעוד היום גדול⁶. ניתן להכין לשבת תבשילים ממצה שרויה, כגון

'קניידלך' (כמובן, בכלים נפרדים מאלה שבהם מתבשלים תבשילי החג)⁷.

שמחת שביעי של פסח (ואחרון של פסח) גדולה מזו של שאר ימי הפסח⁸, כיוון שבו היתה שלימות

(1) קיצור דיני נש"ק עמ' לו.

(2) שו"ע אדה"ז סי' ת"צ סעי' י"ב. וראה ביאור בזה בשיחת אחש"פ תשמ"ג. וראה להלן הערה 8.

(3) לגבי טבילה לכבוד ש"ק, ראה המשך תרס"ו עמ' שפז (בעמוד הישן), ובהערות במהדורה החדשה שם. לוח דבר בעתו.

(4) אם נאכל או אבד תבשיל העירוב ולא נשאר ממנו כזית בטרם סיים הכנת מאכלי־שבת, וכן מי ששכח לערב, ראה בשו"ע אדה"ז סימן תקכ"ו סעיף כו ואילך.

(5) מן הדין – חצי ולפחות שליש בישולו (ראה שו"ע אדה"ז סי' רנג סי"ג), אך כיוון שאין הכל בקיאין בזה יש לבשלו כל צרכו – הגר"ש דבורקין ז"ל, שבח המועדים עמ' 149.

(6) שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ז ס"ח. לוח כולל חב"ד.

(7) כן מנהגנו בחו"ל – 'התקשרות' גיליון מה עמ' 24. ראה הדעות בזה בארוכה בס' פסח שחל בשבת עמ' קפג ואילך, ובלוח דבר בעתו. ניתן להשתמש בכלים אלו לשנה הבאה אף אם לא עבר י"ב

חדש. (8) ספר המנהגים חב"ד עמ' 42, ושם: "ראה ספר השיחות קיץ

במעלת המסירות נפש שתהיה בדור שלפני ביאת המשיח.

ז. וכאשר כל אחד יעשה את עבודתו במסירת נפש – הרי הוא מקרב בכך את הגאולה, ונמצא, שפעולתו היא באמת לא פעולה קלה, כיון שעל־

ידה הוא מקרב את הגאולה!

והעניין בזה, שעלידי גילוי כוח המסירות נפש, שהוא עניין ביאת המשיח הפרטי⁴² – ועל דרך

פתגם חסידים⁴³ שחסיד הוא "רבי" בזעיר אנפין, ועל דרך זה ישנו בכל יהודי המשיח הפרטי, שהוא

יחידה שבנפש – עלידי זה הרי הוא מקרב גם את הגאולה הכללית. והיינו, שעלידי זה שמוסיף

בעבודתו, וההוספה אינה "כהנה וכהנה" בלבד, אלא (כנ"ל) בלי הגבלות כלל, מצד יחידה שבנפש,

וכל זה בכל ענייניו, אפילו בפעולות קלות – אזי פועל הוא את עניין "שפוך חמתך אל הגוים

אשר לא ידעוך"⁴⁴, דהיינו שתמורת עניין "כל גוים סבבוני גו' סבוני גם סבבוני"⁴⁵, כמדובר לעיל⁴⁶

שהכוונה בזה היא לעניינים הלא טובים שישנם בד' אמות של אדם מישראל – מתבטלים עניינים אלו,

ובמילא פועל הדבר שגם הגוים כפשוטו מתבטלים, והטעם לזה – כיון ש"לא ידעוך", דהיינו

שידיעתם היא רק בשם אלקים, בגימטריא הטבע⁴⁷, ולא בשם הוי' שלמעלה מהטבע, ולכן "תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי הוי'⁴⁸

והתחלת כל עניין זה – היא העבודה במסירות נפש, קירוב ביאת משיח הפרטי, ועלידי זה – משיח הכללי.

(מהתוועדות ש"פ קדושים, מבה"ח אייר, ה'תשי"ז. תורת־מנחם) כרך יט עמ' 363-356 – בלתי מוגה)

תש"ב ע' 13. תש"ט ע' ה. תש"י ע' 237. ועוד.

(42) ראה תניא אגה"ק ס"ד.

(43) ראה סה"ש תש"א ע' 46. תר"מ ח"ד ע' 131. התוועדות תשנ"ב ח"א ע' 109.

(44) תהלים עט, ו.

(45) שם קיח, יו"ד יא.

(46) שיחת אחש"פ סכ"א ואילך (לעיל ע' 299 ואילך).

(47) פרדס ש"י"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו (ד"ה והמרגיל – קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. ועוד. תניא שעהיוה"א רפ"ו ובכ"מ.

(48) איכה ג, טו (נאמר בהגש"פ בהמשך לפסוקי "שפוך חמתך").

והיינו, שכל עניין שעושה, הן בלימוד התורה והן בקיום המצוות, יהיה מתוך מסירות נפש. וכמאמר

כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע³⁶, שמשירות נפש אין פירושה לטפס על הגג ולהפיל עצמו ממנו... אלא

מסירות נפש פירושה, שכל פעולה קלה שעושה תהיה מתוך מסירת נפש. והיינו, שאף שנדמה לו

שאינו זו אלא פעולה קלה ("א קלייניקייט"), מכל מקום, כשיתבונן בכך שהעולם כולו שקול, ובכל

פעולה שעושה בכוחו להפוך את העולם כולו לכף זכות³⁷ – אזי יראה שאין זה דבר קטן, ובמילא יהיה

זה נוגע לו בכל כוחותיו ועד לעצם הנפש. ואז תהיה עבודתו במסירת נפש, כך, שאפילו פעולה

קלה יעשה במסירת נפש.

ו. ועניין זה הוא בכוחו של כל אחד ואחד מישראל, ובפרט בזמן הגלות, שאז מאיר עניין המסירות נפש

ביותר – שאף שהעולם עתה הוא גדול יותר, ולכן בכוחות הנעלים המצב אינו כדבעי, מכל מקום,

מצד ההעלם גופא מאיר עתה כוח המסירות נפש עוד יותר מאשר קודם לכן³⁸. וכדאיאת בתניא³⁹

שכוח המסירות נפש ניתן "לדור שנכנסו לארץ" דווקא, והיינו, לפי שהיה להם עסק עם גשמיות,

מה שאין כן דור המדבר. ועל אחת כמה וכמה בדרא דעקבתא דמשיחא, שההעלם גדול עוד יותר,

הרי בוודאי שכוח המסירות נפש הוא עוד יותר. וכמשל העקב בגשמיות, שיש בו ביטול יותר

מאשר בראש, ועלידי העקב נפעל גם במוח שבראש. וכן הוא גם בכנסת ישראל, שישנה מעלה

בדרא דעקבתא דמשיחא לגבי הנשמות הגבוהות, שזוהי מעלת המסירות נפש, ולכן בכוחם לפעול גם על ראשי ישראל.

ולכן מצינו במשה רבינו, שהיה "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"⁴⁰, ומבואר בכמה מקומות⁴¹ שהיה זה לפי שהרגיש ("אנגעהערט")

(36) ראה גם תר"מ ח"ג ע' 330. וש"נ.

(37) ראה קידושין מ, רע"ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(38) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קפז ואילך. תרפ"ד ע' רצ ואילך.

תרפ"ה ע' רנח ואילך. תש"ט ע' 119 ואילך. ועוד.

(39) ספכ"ה.

(40) בהעלותך יב, ג.

(41) ראה תו"א שמות נב, ב. תו"ח שם סד, ב. סה"מ עטר"ת ע' תסד. תרפ"ד ס"ע ב ואילך. תרפ"ה ע' קיב. תרפ"ט ע' 58.

ס"ע 215 ואילך. תרצ"ז ס"ע 298 ואילך. תרח"ץ ע' קע.

עניין יציאת מצרים, ואז דווקא היתה לידת נשמות ישראל⁹. יש שמסרו בשם הצמח־צדק ששביעי של פסח הוא הדרגה ד'כל השביעין חביבין¹⁰.

בשביעי־של־פסח, שבו מתגלה העצמות בבחינת "חשף ה' את זרוע קדשו", וכל אחד ואחד יכול לקחת ולקבל, יש לייקר כל רגע¹¹.

* "לטהרנו מקליפותינו": המתוועדים ביו"ט זה בבית־הכנסת או בבית, זקנים עם נערים¹², ייזהרו שלא לטלטל קליפות אגוז מפני איסור 'מוקצה',

כי אף שאזהרת אדמו"ר הזקן הידועה בסידורו¹³ נאמרה רק על שבת ולא על יום־טוב (שבו אין איסור לברור את הפסולת מתוך האוכל, ויש רק איסור מוקצה בטלטול הקליפות)¹⁴, הרי רואים

במוחש שרבים נכשלים בזה, ורק אם הצטברו קליפות רבות ויש בזה משום 'גרף של רעי', יהיה מותר לטלטלם החוצה או לאשפה¹⁵.

תהלוכה: כ"ק אדמו"ר הנהיג זה כמה וכמה שנים, ללכת בשביעי־של־פסח אחה"צ (וכן בחג השבועות ובשמיני־עצרת) ב'תהלוכה' לבקר את

בני־ישראל שבבתי־כנסיות ובבתי־מדרשות בכמה וכמה שכונות, כדי להוסיף בשמחת החג (על־

ידי ההתאחדות עם רבים מבני־ישראל שבשאר שכונות), ובפרט עלידי אמירת דברי תורה

ה'ש"ת עמ' 71 (מדברי הצמח־צדק – שהימים האחרונים בחג הפסח שייכים לגאולה העתידה). לקוטי־שיחות כרך ב עמ' 545 (שם נוסף ביאור מדברי הצמח־צדק, שאין מברכים שהחיינו מפני שעדיין אין שמחה זו נרגשת בבשר הלב). כרך ד עמ' 1298.

(9) המלך במסיבו ח"א עמ' קנה.

(10) שיחות קודש תשכ"ז ח"ב עמ' 58.

(11) כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ע"פ ס' השיחות תרח"ץ עמ' 270.

(12) ראה בקצות השלחן סי' קמו בבדי השלחן אות יא ד"ה ולכאורה יש להקשות, ובס' שבת כהלכה דלהלן.

(13) נדפס בהוספות לשו"ע שלו ח"ב, במהדורה הישנה עמ' 829 ובחדשה ריש עמ' תתק"ג, ד"ה טוב למנוע.

(14) ראה בס' שבת כהלכה ח"ב פ"ג בציונים והערות אות מב.

(15) שו"ע אדמוה"ז סי' שח סעיף ס, ועיי"ש סעיף עה.

עשו כל אשר ביכולתכם!

להביא את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!

...על-פי האמור לעיל על-דבר הדגשת עניין הגאולה (במיוחד) בזמן זה – מתעוררת תמיהה הכי גדולה: הייתכן שמבלי הבט על כל העניינים – עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש?!... דבר שאינו מובן כלל וכלל!

ותמיהה נוספת – שמתאספים עשרה (וכמה וכמה עשיריות) מישראל ביחד, ובזמן זכאי בנוגע להגאולה, ואף-על-פי-כן, אינם מרעישים לפעול ביאת המשיח תכף ומיד, ולא מופרך אצלם, רחמנא-ליצלן, שמשיח לא יבוא כלילה זה, וגם מחר לא יבוא משיח צדקנו, וגם מחרתיים לא יבוא משיח צדקנו, רחמנא-ליצלן!! גם כשזועקים "עד מתי" – הרי זה מפני הציווי 'כו', ואילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים באמת, בוודאי ובוודאי שמשיח כבר היה בא!!

מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני-ישראל ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה לא הועיל, והראיה, שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר – בגלות פנימי בענייני עבודת ה'.

הדבר היחידי שיכולני לעשות – למסור העניין אליכם: עשו כל אשר ביכולתם – עניינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון – להביא את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש! ויהי-רצון סוף-כל-סוף ימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובוודאי יפעלו אצל הקב"ה – כמו שכתוב "כי עם קשה עורף הוא (למעליותא, ולכן) וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו" – להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלמה תיכף ומיד ממש.

(משיחת ליל כ"ח בניסן ה'תנש"א. ספר-השיחות תנש"א, כרך ב, עמ' 474)

האחריות מוטלת על כל יהודי

כל יהודי, אנשים נשים ואפילו טף, יש לו אחריות להוסיף בעבודתו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש! ומזה מובן, שאין מקום כלל שבמקום לפעול בעצמם יסמכו על אחרים או יטילו את העבודה על אחרים – אלא שזו היא העבודה דכל אחד ואחת...

ובמה מתבטאת עבודה זו – הרי זה גם-כן בפשטות: בהוספה בתורה ובמצוות, בלימוד התורה – נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובקיום המצוות בהידור, כולל ובמיוחד בעניין שהזמן גרמא – קיום המנהג (כמו שכתב רבינו הזקן בסידורו) לומר וללמוד פרקי אבות (לאחר תפילת מנחה) בשבתות בין פסח ועצרת, ובכל שבתות הקיץ.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת שמיני, מברכים החודש וער"ח אייר ה'תנש"א. התוועדות תנש"א כרך ג עמ' 132)

גאולה תיכף ומיד – גם מצד הטבע

איתא בגמרא: "כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה". ומכיוון שעניין התשובה הוא "בשעתא חדא וברגעא חדא", שכן על-ידי "הרהור תשובה" בלבד (במשך זמן ד"הרף עיין") נעשה "צדיק גמור", הרי מובן, שמצד הטבע יכול וצריך להיות עניין הגאולה תיכף ומיד, "לא עיכבן אפילו כהרף עין".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת שמיני ה'תשמ"ו. התוועדות תשמ"ו כרך ב עמ' 802-804 – בלתי מוגה)

[הרבי עצמו מציין ('לקוטי שיחות' כרך כ"ז עמ' 159) לרמב"ם הל' דעות פרק ב' הלכה ד': וכן בדברי תורה ובדברי חכמה יהיו דברי האדם מועטים ועניינים מרובים. וכן התבטא כמה פעמים בחביבות "קיצורים" אצל רבותינו נשיאינו]

אי-ידיעת שפות – מעלה או חיסרון?

בהתוועדות מוצאי ש"פ בשלח יו"ד שבט תשל"ד סעיף יז נאמר:

"ואלו שטוענים שיש להם הוכחה מסיפור המגילה שצריך ללמוד חכמות חיצוניות, דאם לא כן לא היה מרדכי היהודי מבין מה שדיברו בגתנא ותרש... הגה ידוע הסיפור שכבר נשאלה שאלה זו והשיבו להשואל שאדרבה, זוהי ראייה להיפך: בגתנא ותרש ידעו שאין להם לחשוש שיהודי יבין את שפתם, כי, יהודי שמתנהג כפי שיהודי צריך להתנהג, אינו יודע שפות זרות.

ואילו סברו אחרת – לא היו מדברים בפני מרדכי היהודי!... הם לא ידעו שלמרדכי היה היתר מהסנהדרין כדי שיוכל לפסוק דין בתורה...

למי התכוון הרבי "שכבר נשאלה שאלה זו והשיבו להשואל"? שמא הכוונה להמובא בספר 'חידושי הרי"ם' (ירושלמים ת"ו תשכ"ה) עמ' קכח מובא (מ'מאיר עיני הגולה' ועוד): "כשנפגשו הרה"ר יצחק מוואקה זצ"ל ורבינו [ה'חידושי הרי"ם'] עם ד"ר לוי מזכירו של משה מונטיפיורי ובקשו ממנו לפעול לבטל לימוד חובה של שפות לילדי ישראל, טען הלה הלא ממגילת אסתר יש הוכחה שצריכים לדעת שפות, אחרת לא היה מרדכי מבין טורסית, לשון בגתן ותרש, שמזה נצמח כל הנס של פורים.

"השיבו רבנו מכאן הוכחה להיפך, כי אילו [היו] יודעים כל היהודים לשונות היו בגתן ותרש נוהרים ולא היו מדברים בנוכחות מרדכי, ואילו מרדכי נאלץ היה לדעת כל הלשונות בהיותו בסנהדרין כדי שלא תהא סנהדרין שומעת מפי המתורגמן".

(ת"ח לאחי הרה"ת שמואל שי' מנחלת הר חב"ד).

שיזכו לכוון לאמיתתה של תורה, בבחינת והוי' עמו – שהלכה כמותו.

כדאי לציין למה שהביא ב'אוצר יד החיים' (לבוש תרצ"ד) סימן תע"ה:

"מצינו שע"י הברכה של אדם גדול שיכול תמיד לכן לכוון להלכה עיין [=מסכת] יומא [=דף] נ"ג עמוד ב' שבירך ר' יוסף לרבא שיהיה ראש לכולא כרכא ופירש הר"ח בשם יש'אומר שיהי' הלכה כמותו".

סיפור הרוכבת שראה רש"י

ב'לקוטי שיחות' כרך כו עמ' 198 ואילך הובא הסיפור שרש"י הלך פעם ברחוב וראה שרה רוכבת על סוס כשהיא חגורה בסינר. בתחילה הצטער רש"י על כך שנזדמן לו לראות מראה שכזה, שיהודי צריך להימנע מלראות (ראה פסחים ג,א) אך לאחר-מכן כשכתב את פירושו לתורה – התייבשה דעתו, בהבינו שמטרתו של מראה זה הייתה כדי לסייעו בהבנת מראה האפוד, שהוא "כמין סינר... שחוגרות השרות כשרוככות על הסוסים".

והנה לכאורה יש מקור לסיפור זה ב'בית יוסף' לטור סוף סימן תרפו שם מובא כדלקמן:

"כתוב ב'שבלי הלקט' מצאתי בשם רש"י מעשה היה ואירע פורים בא' בשבת וקדמו הצבור להתענות בה' כמנהג ובאת אשה אחת שהיתה צריכה לרכוב אצל השלטון ושאלה לרבי[נן] אם היא יכולה להתענות למחר ולאכול היום מפני טורח הדרך.... [והוא ב'שבלי הלקט' הלכות פורים סימן קצד].

והנה באותה קביעות שפורים חל ביום א', הרי כ'דרך כלל – תענית אסתר (מוקדם) היא ביום ה' דפרשת תצוה, וא"כ יתכן שמיד יכול הי' רש"י להעזר בדוגמה זו, בחינת דבר בעתו מה טוב. וק"ל.

ספרי הלכה מתומצתים

כמה רבנים נתבקשו ע"י הרבי לחבר ספרי הלכה בשפה השווה לכל נפש ובאופן תמציתי; ויש לציין ל'יום של שלמה' בהקדמה למסכת יבמות: "אם יאווה לבך לעשות חיבור תחברו בתכלית הקיצור".

המזוזה וסגולתה

למה קישר הרבי בעיות בראיות וכדומה במצב המזוזה? • מקורות ואסמכתאות לדברי הרבי והליכותיו בקודש • מי הייתה הרוכבת ממנה למד רש"י על האפוד? התשובה לטענה כי חשובה ידיעת שפות ממרדכי הצדיק • רשימה נוספת בסדרת 'יסודתו בהררי קודש'.

כשהרבי הסכים להתוועד

סיפר הרבי (התוועדות תשמ"ה כרך ה' עמ' 2770), את ששמע מכבוד קדושת אדמו"ר מוהרי"צ לגבי ד"ר וולך שטיפל ברבי כשנסע מארץ הקודש בשנת תרפ"ט, בשעה שאת הרבי לא חש בטוב בכליותיו, וכעבור מספר ימים נכנס לרבי וביקש 'תיקון' באומרו: "כיוון שאני נסעתי עם הרבי – הרי אני גם האשם במחלתו, שכן, לולא הייתי כאן לא היה הקב"ה מביא מחלה לרבי כאשר אין במקום רופא!..."

ונראה שזהו על משקל "הקב"ה מקדים רפואה למכה" (פס"ז שמות ג, א. מגילה יג, ב.) וכן עפ"י הנאמר בירושלמי (כתובות פ"ב ה"ב. נדרים פ"ד ה"ג): "לא מן הכל זוכה אדם להתרפאות", ובבבלי (עבודה זרה נה, א) "יסורין בשעה שמשגרין אותן על האדם משביעין אותו כו' ולא תצאו אלא ביום פלוני... ועלידי פלוני וכו'". כלומר, שמלכתחילה נקבע למעלה שיתרפא וע"י הרופא המסויים דווקא!

הבעיות והקשר למצב המזוזה

רבים שואלים על סמך מה קישר הרבי ריבוי פעמים מצב בריאות ובעיות עם מצב המזוזה בבית, ולדוגמה ב'לקוטי שיחות' כרך כד עמ' 373: "במענה על מכתבו בו כתב שבדקו המזוזה ונמצאו כשרות. והנה אם ודאי הדבר [=שהמזוזה עצמו כשרות], אז בטח לא נקבעו עפ"י דין, במקום

הראוי [=אן] בגובה הראוי וכו', ובכל אופן [=ודאי] שיהיה משהו בהמזוזה לא בסדר – עפ"י כתבו מצב הסבתא תחי".

יש לומר בפשטות שהרבי סמך על דברי הרמ"א (ב'דרכי משה' סימן רפו סעיף ד): "כתב המרדכי בשם מוהר"ם (שו"ת ד"ק סימן קח) "מובטח אני שכל בית שמתוקן במזוזה כהלכתה אין שום מזיק יכול לשלוט בו". ואם המצב אינו כדבעי, פשוט שהדבר קשור במזוזה!

ה' ישמור צאתך ובואך במזוזה

בשיחות ומכתבי הרבי בענין השמירה של המזוזה (כשרה) על דיירי הבית גם כשאנינם בביתם הובאו (או צוינו) דברי הזוהר חלק ג' רגג, ב – ששם נאמר: "פקודא למקבע בר נש מזוזה לתרע"י למהוי כל בר-נר נטיר מעם קודש אבריק הוא כד נפיק ועייל ורזא ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם בגין דרזא דמזוזה איהו קאים תדיר לפתחא וכו'" – [=מצווה על האדם לקבוע מזוזה בפתח ביתו, כדי שיהיה כל אדם שמור עלידי הקדוש-ברוך-הוא, ביציאתו ובכניסתו, ככתוב ה' ישמור... משום שסוד המזוזה הוא בכך שהיא קבועה תמיד לפתח], עיין שם.

באמת מצינו דברים מפורשים בניגון גם אצל המהרש"א בחידושי אגדות למסכת מנחות לגב, ד"ה יומם השמש וגו' – אשר ביאר שייכות פסוק זה למצוות מזוזה. וזה לשונו: "שבמצוות המזוזה השמש והירח [=מזלות השמים שעיקרם

חמה ולבנה וכוכביהם והם מהתנגדים לאומה הישראלית] לא יככה כי ה' ישמורך מכל רע שיתעורר מהם לבא עליך... ושמא תאמר בצאתך לא יהיה שומרך עליכן ה' ישמור צאתך ובואך וגו' שישמור במצות מזוזה צאתך דהיינו מבחוץ כמו בבואך מבפנים ודו"ק".

ואולי המהרש"א ייסד דבריו על הזוהר הק' כדרכו בכמה מקומות, אף שכאן לא ציין להם, ולכן מובנת העדיפות (של הרבי) לציין לזוהר דווקא. מאידך במנחות שם לא הובא הפסוק "ה' ישמור צאתך ובואך וכו'" – ורק המהרש"א הביאו משמע קצת שיסד דבריו על הזוהר.

'בכך' מכל דבר

בריבוי פעמים הזכיר הרבי כי מכל עניין צריך להיות 'בכך', כלומר לקח בהנהגה מעשית. וכך מצינו באיגרת הרמב"ם המפורסמת: "והוי זהיר לקרות בתורה תמיד אשר תוכל לקיימה. וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו".

מזוזה ושמירתה

ב'לקוטי שיחות' כרך יט עמ' 125 קובע הרבי: כשיהודי קובע מזוזה כשירה, ובעת קיום המצוה נתונה מחשבתו לכך שהוא עושה כן משום שהוא רוצה בשמירה של המצוה, הרי לכל היותר נחשב זה בגדר של קיום המצוה שלא לשמה. ובפרט אם עושה כן לא רק בתור שמירה אלא הוא מכווין לקיים את מצוותו של השי"ת אשר צוה להניח שמירה על הפתח הבית – אזי מקיים הוא המצווה בשלימותה – עד כאן.

מעין זה (אבל בשינוי) נמצא בגליון מהרש"א יורה דעה סימן רפט (בשם 'גינת ורדים') [על דברי הש"ך: "כדי שתשמור לכל הבית שבפנים מהמזיקים"] "כדי שתשמור – בעושה אותה משום מצוה רשאי לחשוב בשכר מצוה ישמרהו ה', אבל העושה רק לכוונת שימור אין לו שמירה אלא סכין היא בעינו".

אמנם הרבי מחדש בשיחה שמכיון שה'חפצא' של מזוזה היא שמירה גם שלא בעת קיום המצוה,

הרי סוף סוף אם חשב בעת קיום המצוה על השמירה, קיים מצוה שלא בהידור כל-כך אך לא כמ"ש בגליון המהרש"א ש"סכין היא בעיניו", וק"ל.

מזוזה גם כשאינו חיוב ממש

בהזדמנות מסויימת כתב הרבי לאשה (נדפס גם במדור זה בגליון נז (כ"ט מנחם אב תשנ"ה) עמ' 14):

"נ.ב. יקבעו מזוזה כפשוטו! לולי כתבה לא האמנתי כלל, וכי מפני שאין חיוב עפ"י שו"ע לא יקבעו מזוזה על פתח ביתם?!". וראה מה שכתבתי לבאר ב'התקשרות' שם, שמדובר בחו"ל.

והנה בספר 'אוצר י"ד החיים' (לבוב תרצ"ד) סימן תפא כתב: "עיין במדרש רות (פ' ב') שמשמע שם שאין לדור בבית אפילו דרך עראי בלא מזוזה שמצינו שנעמי אמרה לרות אין דרכן של ישראל לדור בבית שאין שם מזוזה לכאורה צריך להבין מה קאמרה לה אין של ישראל הא זה חובת הדר הוא ומשמע מזה שאמרה לה אפילו דרך ארעי אין דרכן של ישראל לדור כך".

אכילת חרובים בל"ג בעומר

בבית הרבי ביקטרינוסלב נהגו לאכול חרובים בל"ג בעומר כמסופר ע"י הרבי ב'התוועדות תשמ"ב' כרך ג' עמ' 1395.

ויש לציין לספר 'שיח יצחק' לגאון רבי יצחק וייס (מווערבווי הי"ד) עמ' רלד:

"לחידוש לאותן דזהירי למיעבד סעודתא ביום ל"ג בעומר בשביל הילולא דרשב"י... שלא הנהיגו לאכול חרובין כו' בסעודה זו למען ספר הנס שהיה לרשב"י במערה שאילן החרוב כו' בכל ערב-שבת כמובא ב'מדרש תלפיות' ערך חרובין ואני הוכחתי ב"ה כן מירושלמי דתרומות וצריך-עיון".

האיחול לפסיקת הלכה בטהרתה

נוהג היה הרבי לאחל לרבנים פוסקי הוראה